

Prof. dr hab. inż. Michał BODZEK
Instytut Podstaw Inżynierii Środowiska
Polskiej Akademii Nauk
Ul. Marii Skłodowskiej-Curie 34
Zabrze

Zabrze, 06.04.2021 r.

RECENZJA

pracy habilitacyjnej pt.: „Naturalne i modyfikowane odpadowe skały pokopalniane jako adsorbenty i substancje wspomagające oczyszczanie wód i ścieków” oraz dorobku naukowego dr inż. Beaty Jabłońskiej w związku z ubieganiem się o stopień naukowy doktora habilitowanego

Recenzja została przygotowana na podstawie art. 221 ust. 8, uwzględniając osiągnięcia naukowe osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego odpowiadają wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r. poz. 85, z późn. zm.) oraz Uchwałę Rady dyscypliny naukowej Inżynieria środowiska, górnictwo i energetyka z dnia 22.02.2021 roku w sprawie powołania komisji habilitacyjnej w celu przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego w dziedzinie nauk inżynieryjno-technicznych w dyscyplinie Inżynieria środowiska, górnictwo i energetyka wszczętego na wniosek dr/dr. Beaty Jabłońskiej..

Zgodnie z wyżej wymienionymi przepisami do postępowania habilitacyjnego może zostać dopuszczona osoba, która posiada stopień doktora oraz osiągnięcia naukowe lub artystyczne, uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora, stanowiące znaczny wkład autora w rozwój określonej dyscypliny naukowej lub artystycznej oraz wykazuje się istotną aktywnością naukową lub artystyczną.

Ocena rozprawy habilitacyjnej

Każda technologia lub system technologiczny w inżynierii środowiska, w tym w gospodarce odpadami, powinien być oceniony wieloaspektowo w zakresie swojego funkcjonowania. W celu dokonania oceny konieczne jest znalezienie kryteriów oceniających, uwzględniających różne aspekty. W świetle zasad zrównoważonego rozwoju ocena taka powinna odbywać się na płaszczyznach: ekologicznej, ekonomicznej i społecznej.

Osiągnięcie naukowe Kandydatki stanowi cykl 7. publikacji naukowych powiązanych tematycznie opublikowanych w latach 2012-2020 pod wspólnym tytułem: *Naturalne i modyfikowane odpadowe skały pokopalniane jako adsorbenty i substancje wspomagające oczyszczanie wód i ścieków*. Publikacje ukazały się „dobrych” czasopismach, a mianowicie: *Journal of Environmental Management, Desalination and Water Treatment, Minerals, International Journal of Mineral Processing, Annual Set - The Environment Protection* i jedna publikacja w materiałach konferencyjnych. Łączny współczynnik IF wynosi 12,691, a liczba punktów wg kwalifikacji *Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego* (w roku opublikowania) wynosi 330 (296 z uwzględnieniem udziału procentowego). Są to moim zdaniem wystarczające parametry, biorąc pod uwagę dodatkowo Indeks Hirscha Kandydatki, który kształtuje się na poziomie 5.

Tematyka badań zawartych w w/w publikacjach dotyczy zagadnienia zagospodarowania skał ilastych, powstających w wyniku wydobycia węgla kamiennego i brunatnego, w procesach fizykochemicznych oczyszczania ścieków, w szczególności w procesie sorpcji i koagulacji. Problematyka ta sposób ścisły dotyczy zagadnień z zakresu inżynierii środowiska i górnictwa, a zaproponowane rozwiązania mogą stanowić alternatywę dla metod konwencjonalnych. Zwiększanie substancji zanieczyszczających środowisko wymusza poszukiwanie efektywnych i ekologicznie bezpiecznych technologii ich usuwania i unieszkodliwiania przy jednoczesnym wykorzystaniu produktów odpadowych, co stanowi jedno z największych wyzwań inżynierii środowiska. Takie wykorzystanie odpadów mineralnych pozwoliłoby częściowo rozwiązać problem ich zagospodarowania, wpisując się w czystą produkcję jako jedną z kluczowych strategii w dążeniu do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju. W procesach sorpcyjnych stosuje się najczęściej jako adsorbenty substancje syntetyczne takie, jak: węgiel aktywny, żywice jonowymienne i inne. Ich wadą są znaczne koszty wytwarzania, dlatego poszukuje się tanich sorbentów, które mogłyby być wykorzystane w oczyszczaniu wody oraz ścieków. Takimi sorbentami mogą być surowce mineralne lub produkty odpadowe powstające w procesach wydobycia i przeróbki węgla kamiennego i brunatnego. Jednymi z nich są ility plioceńskie oraz karbońskie łupki przywęglowe, iłowce, łupki ilaste, mułowce wchodzące w skład tzw. skały płonnej, która stanowi kopalinę towarzyszącą złożu węgla kamiennego. W tym kontekście głównym celem badań Habilitantki było zbadanie możliwości wykorzystania odpadowych skał ilastych jako tanich materiałów w procesach fizykochemicznych oczyszczania wody i ścieków. Dr inż. Beata Jabłońska przeprowadziła szeroko zakrojone badania laboratoryjne i terenowe, które pozwoliły na sformułowanie tezy, że **dobór odpowiedniego rodzaju i właściwa modyfikacja (obróbka) odpadowych surowców mineralnych pokopalnianych umożliwia poprawę ich właściwości strukturalnych i powierzchniowych, a tym samym bardziej efektywne wykorzystanie ich w inżynierii środowiska.**

W celu udowodnienia tej tezy Habilitantka przeprowadziła badania, które doprowadziły do następujących ustaleń wchodzących w skład rozprawy habilitacyjnej:

- pogórnice skały ilaste mogą być wykorzystane w procesach sorpcji i koagulacji do oczyszczania wód i ścieków,
- odpowiednia ich modyfikacja chemiczna lub termiczna przyczynia się do poprawy właściwości sorpcyjnych i/lub koagulacyjnych,
- badane materiały odpadowe charakteryzują się umiarkowanymi właściwościami adsorpcyjnymi względem jonów metali ciężkich i fenolu, lecz ich niska cena i łatwa dostępność może w ogólnym rozrachunku pozwolić na ich wykorzystanie jako tanich adsorbentów jonów metali ciężkich oraz fenolu w procesach oczyszczania lub podczyszczania ścieków i wód przemysłowych.
- badane skały ilaste mogą być również wykorzystane jako substancje wspomagające koagulację wody, szczególnie o niskiej mętności.

Jak już wspomniano, badania powyższe ukazały się drukiem w cyklu 7. publikacji. Ich analiza pozwoliła recentowi na wyciągnięcie poniższych wniosków:

1. Wszystkie prace są spójne tematycznie i łączy je wykorzystanie surowców pokopalnianych w procesach fizykochemicznych oczyszczania wody i ścieków,

2. Wykazano przydatność naturalnych i zmodyfikowanych materiałów szczególnie w procesie sorpcji i koagulacji.
3. Opracowano skuteczną chemiczną i termiczną metodę modyfikacji skał ilastych, co doprowadziło do poprawy własności separacyjnych w procesach adsorpcji i koagulacji.
4. Prace zostały opublikowane w znaczących czasopismach zajmujących się zagadnieniami technologii wody i ścieków oraz zagadnieniami modyfikacji powierzchni materiałów. Publikacje są napisane starannie, w dobrym układzie redakcyjnym i z dużym rozeznaniem tematyki.
5. Oceniając rozprawę habilitacyjną dr inż. Beaty Jabłońskiej mogę stwierdzić, że cykl przedstawionych publikacji stanowi prace oryginalne i wartościowe, a otrzymane rezultaty nie budzą zastrzeżeń i bez wątplenia potwierdzają sformułowane przez Autorkę tezy i cele pracy.
6. Problematyka w sposób ścisły nawiązuje do zagadnień z zakresu inżynierii środowiska i górnictwa, a zaproponowane rozwiązania mogą stanowić alternatywę dla metod konwencjonalnych stosowanych w oczyszczaniu wody i ścieków..

W podsumowaniu należy stwierdzić, że przedstawiony przez Panią dr inż. Beatę Jabłońską cykl opublikowanych artykułów pt.: *„Naturalne i modyfikowane odpadowe skały pokopalniane jako adsorbenty i substancje wspomagające oczyszczanie wód i ścieków”* jest osiągnięciem naukowym, uzyskanym po otrzymaniu stopnia doktora, stanowiącym znaczny wkład Autorki w rozwój nauk technicznych w rozumieniu stosownych przepisów. Jest to praca dobra warsztatowo i metodologicznie, dowodząca opanowania techniki samodzielnej pracy naukowej przez Autorkę oraz formułująca dobrze uargumentowane wnioski stanowiące istotną nowość w dziedzinie technologii wody i ścieków. Jednocześnie można stwierdzić, że Habilitantka zaproponowała metodykę zapewnienia ilościowej, wielopłaszczyznowej, a jednocześnie zobiektywizowanej oceny rozwiązań technologii, systemów gospodarki odpadami, w aspekcie ich oddziaływania na środowisko. Cykl publikacji jest ciekawym i wnikliwie rozwiązany przykładem pracy teoretyczno-doświadczałnej o dużym znaczeniu praktycznym i wnosi istotny i oryginalny wkład w rozwój badań nad wykorzystaniem odpadów w inżynierii środowiska. Rozprawa stoi na dobrym poziomie naukowym.

Ocena pozostałego dorobku naukowego Pani dr inż. Beaty Jabłońskiej powstałego po uzyskaniu stopnia doktora.

Pozostały dorobek naukowy Pani dr inż. **Beaty Jabłońskiej** opublikowany po uzyskaniu stopnia doktora składa się z 23 artykułów opublikowanych w czasopismach naukowych, 12 wystąpień na krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych oraz rozdział w monografii naukowej. Teksty Pani dr B. Jabłońskiej zostały zamieszczone w prestiżowych czasopismach naukowych i już sama ich ilość świadczy o tym, że wkład Autorki w rozwój nauk technicznych z zakresu inżynierii środowiska jest nie tylko zauważalny ale także istotny. Cechą tego dorobku, która rzuca się w pierwszej kolejności w oczy, jest jego różnorodność tematyczna. Pani dr B. Jabłońska opublikowała z zakresu oczyszczania ścieków przemysłowych, zwłaszcza poszlifierskich z hut szkła oraz wód kopalnianych z wykorzystaniem procesów fizykochemicznych oraz zagospodarowaniem różnych odpadów (w tym odpadów wydobywczych, osadów ściekowych, odpadów powstających po procesach recyklingu butelek PET, odpadowego węgla krzemowego).

O wysokim poziomie tego dorobku świadczą także wysokie wymagania wydawnicze oraz prestiż przeważającej części dorobku wnioskodawczyni. Wymagający system z reguły anonimowych recenzji oraz polityka redakcyjna takich czasopism jak *Desalination and Water Treatment*, *Minerals, Energies*, *Annual Set The Environment Protection*, *Journal of Environmental Management*, *Physical Review*, *International Journal of Mineral Processing*, *Ecological Chemistry and Engineering S*, *Archives of Environmental Protection*, *Polish Journal of Environmental Studies* i inne, są gwarancją wysokiego poziomu naukowego tekstów publikowanych w tych czasopismach.

Dr inż. Beata Jabłońska bierze czynny udział w życiu naukowym swojej specjalności poprzez aktywne uczestnictwo w zjazdach, konferencjach, kongresach i sympozjach naukowych krajowych i międzynarodowych. Była autorem lub współautorem, jak już wspomniano, szeregu referatów, komunikatów i plakatów prezentowanych na konferencjach naukowych krajowych i zagranicznych. Prace te były prezentowane na światowych konferencjach naukowych dotyczących przede wszystkim inżynierii środowiska.

Na podkreślenie zasługuje również działalność naukowa dr inż. B. Jabłońskiej prowadzona w ramach grantów i projektów badawczych finansowanych przez NCR i NCBR oraz sfery gospodarczej. Granty te realizowane w latach 2014-2020 (3 projekty po doktoracie i 2 przed doktoratem) były związane z bieżącą aktywnością naukową kandydatki, a mianowicie technologią wody i ścieków oraz gospodarki odpadami. Należy również wymienić realizowanie projektów finansowanych przez MNiSzW w ramach badań własnych i statutowych

Należy również zwrócić uwagę na współpracę z przedsiębiorstwami oraz działalność szkoleniową i ekspercką kandydatki. Habilitantka brała udział w szeregu pracach badawczo-rozwojowych i zleconych. Uzyskała 3 patenty i 1 zgłoszenie patentowe. Jest również ekspertem zewnętrznym w ramach Pilotażowego Programu Weryfikacji Technologii Środowiskowych Unii Europejskiej (ETV) (Umowa ramowa nr 12/2019 o współpracy zawarta w dniu 08.08.2019 r. w Katowicach).

Reasumując pragnę stwierdzić, że dorobek naukowy dr inż. Beaty Jabłońskiej jest znaczący, a po uzyskaniu stopnia naukowego doktora znacznie się powiększył, co świadczy o intensywnej bieżącej aktywności naukowej. Aktywność ta koncentruje się wokół problemu przede wszystkim badań podstawowych i aplikacyjnych związanych z inżynierią środowiska, a przede wszystkim technicznymi rozwiązaniami regionalnych systemów zagospodarowania odpadów przemysłowych, technologiami i technikami oczyszczania wody i ścieków. Dorobek naukowy Pani dr inż. Beaty Jabłońskiej obejmuje szereg oryginalnych publikacji krajowych i zagranicznych w tym zakresie, z tego 14 publikacji w czasopismach wyróżnionych w *Journal Citation Reports* i 18 spoza tej listy oraz uczestnictwo w projektach badawczych finansowanych ze środków finansowych na naukę. Jest merytorycznie oryginalny i posiada dużą wartość zarówno poznawczą jak i aplikacyjną. Pod względem ilościowym jest zadawalający. Prace te wnoszą istotny wkład do rozwoju uprawianej przez Kandydatkę dyscypliny naukowej. Świadczy o tym również fakt, że są cytowane przez innych autorów, w tym zagranicznych (liczba cytowań według dostarczonych materiałów wynosiła 106 wg Web

of Science). Powyższe ustalenia prowadzą również do wniosku, że kandydatka osiągnęła w swojej specjalności autorytet samodzielnego pracownika naukowego.

Ocena działalności dydaktycznej, popularyzatorskiej i współpracy międzynarodowej.

Habilitantka wykazuje się istotną aktywnością w więcej niż **jednej uczelni, instytucji naukowej, w tym zagranicznej.**

- W roku 2017 odbyła 3-miesięczny staż naukowy w Faculty of Engineering, Department of Quality and Engineering Technologies, Slovak University of Agriculture in Nitra, Słowacja). Podczas stażu poszerzyła wiedzę o aktualnych trendach w rozwoju wybranych technologii inżynierskich (wizyty studyjne w zakładach przemysłowych) oraz otrzymała dostęp do aparatury umożliwiającej przeprowadzenie wstępnych badań z zakresu właściwości odpadów po recyklingu butelek PET, co zaowocowało dodatkowym osiągnięciem naukowo-badawczym.
- Od roku 2016 współpracuje z naukowcami z Institute of Materials Physics and Technology, Hamburg University of Technology (TUHH). Współpraca pozwoliła poszerzyć wiedzę w zakresie badań strukturalnych materiałów, co zaowocowało publikacjami w renomowanych czasopismach o zasięgu światowym, z których dwie wchodzi w skład prezentowanego osiągnięcia naukowego, zaś trzecia dotyczy badań nad anizotropią optyczną mieszanin cyjano-bifenyli w równoległych nanokanałach znajdujących się w membranach na bazie tlenku glinu oraz krzemionki.
- W 2017 r. podjęła współpracę z Uniwersytetem Rolniczym im. Hugona Kołłątaja w Krakowie, Wydziału Inżynierii Produkcji i Energetyki w zakresie prowadzenia wspólnych badań naukowych i podejmowania inicjatyw badawczych w inżynierii środowiska oraz produkcji i przetwarzania surowców biologicznych oraz nad opracowaniem i wdrożeniem nowych metod pomiarowych. Wymiernym efektem tej współpracy było wspólne złożenie wniosku do projektu badawczego nr NCBR – Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020 nt.: *Innowacyjna technologia produkcji nawozów z mączki mineralnej*, data złożenia wniosku: 2018-01-05, jak również współpraca z otoczeniem gospodarczym w zakresie tematyki projektu.
- W 2019 roku Kandydatka podjęła także współpracę z Instytutem Ekologii Terenów Uprzemysłowionych z siedzibą w Katowicach w ramach Pilotażowego Programu Weryfikacji Technologii Środowiskowych Unii Europejskiej (ETV) jako ekspert zewnętrzny (Umowa ramowa nr 12/2019 o współpracy z ekspertem zewnętrznym).

Dr Beata Jabłońska jest aktywna na polu **dydaktyki** jako adiunkt w Katedrze Inżynierii Środowiska i Biotechnologii na Wydziale Infrastruktury i Środowiska Politechniki Częstochowskiej. Prowadziła i prowadzi zajęcia dla studentów na różnych kierunkach studiów, tj. Inżynieria Środowiska, Ochrona Środowiska, Biotechnologia, Energetyka oraz Zarządzanie Środowiskiem na I i II stopniu studiów stacjonarnych i niestacjonarnych w języku polskim i w formie e-learningu. W trakcie swojej pracy dydaktycznej opracowała i prowadziła wykłady i zajęcia ćwiczeniowe z 23 przedmiotów oraz zajęcia laboratoryjne i projektowe z 11 przedmiotów wyszczególnionych we wniosku habilitacyjnym. Dla większości z prowadzonych przedmiotów opracowała autorskie programy nauczania, a dla zajęć laboratoryjnych instrukcje i stanowiska do ćwiczeń. Opracowała również materiały z przedmiotów takich jak: Podstawy bioinformatyki, Techniki bioinformatyczne z elementami

genomiki, BHP i ergonomia oraz Hydrologia, Biotechnologia odpadów, Technologie wybranych odpadów, Geologia i gleboznawstwo w formie interaktywnych materiałów dydaktycznych (e-kursów), co pozwoliło na wzbogacenie warsztatu dydaktycznego Wydziału Infrastruktury i Środowiska PCz o e-learning. W roku 2015 była koordynatorem studiów podyplomowych niestacjonarnych *Technologiczne i prawne aspekty gospodarowania odpadami* na kierunku inżynieria środowiska. Zaangażowanie autorki wniosku w opracowanie nowatorskiego programu studiów podyplomowych zostało wyróżnione nagrodą zespołową Rektora Politechniki Częstochowskiej.

W trakcie pracy zawodowej prowadziła bardzo aktywną działalność **organizacyjną** na Wydziale Infrastruktury i Środowiska. W ramach pracy organizacyjnej pełniła i pełni różne funkcje, jak np.:

- przewodniczącej Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej w roku akademickim 2020/21,
- sekretarza czasopisma naukowego Inżynieria i Ochrona Środowiska (ISSN 1505-3695, DOI 10.17512/Ios) od 2018 r. do chwili obecnej,
- współkoordynatora WIŚiB ds. POL-on od dnia 1.09.2015 do chwili obecnej,
- koordynatora studiów podyplomowych niestacjonarnych Technologiczne i prawne aspekty gospodarowania odpadami na kierunku inżynieria środowiska w roku 2015,
- członka Wydziałowej Komisji ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia (2008),
- członka Wydziałowej Komisji Rekrutacyjnej (w roku akademickim 2008/2009, 2014/2015, 2015/2016, 2016 do marca 2017),
- członka Zespołu ds. Jakości Kształcenia na kierunku Inżynieria Środowiska (2012–2016),
- członka Wydziałowej Komisji ds. Ankietyzacji w roku akad.: 2006/2007, 2013/2014, 2018/19,
- członka Polskiego Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Sanitarnych (2019 do chwili obecnej).

Zaangażowanie w pracę naukową, dydaktyczną i organizacyjną habilitantki zostało wyróżnione indywidualnymi i zespołowymi nagrodami Rektora Politechniki Częstochowskiej w latach 2016, 2018, 2019.

Wniosek końcowy

W podsumowaniu stwierdzam, że Pani dr inż. Beata Jabłońska posiada osiągnięcia naukowe uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora, stanowiące jej znaczny wkład w rozwój nauk technicznych oraz wykazuje się istotną aktywnością naukową.

Na podstawie szczegółowej oceny dorobku naukowego oraz oceny wartości naukowej osiągnięcia naukowego habilitacyjnego uważam, że dr inż. Beata Jabłońska posiada pełne kwalifikacje do samodzielnej, twórczej pracy naukowej i spełnia warunki wymagane od kandydatów ubiegających się o nadanie stopnia naukowego doktora habilitowanego. Stawiam, zatem wniosek o dopuszczenie dr inż. Beaty Jabłońskiej do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

